

ŚWIĘTO ZWIASTOWANIA PAŃSKIEGO – 25 MARCA

Zwiastowanie – Francesco Albani

Uroczystość Zwiastowania Pańskiego przypomina nam o tym wielkim zdarzeniu, od którego rozpoczęła się nowa era w dziejach ludzkości. Archanioł Gabriel przyszedł do Maryi, niewiasty z Nazaretu, by zwiastować Jej, że to na Niej spełnią się obietnice proroków, a Jej Syn, którego pocznie w cudowny i dziewiczy sposób za sprawą Ducha Świętego, będzie Synem samego Boga. Fakt, że uroczystość ta przypada często w trakcie Wielkiego Postu uzmysławia nam, że tajemnica Wcielenia jest nierozzerwalnie związana z tajemnicą śmierci i zmartwychwstania Chrystusa.

Początki tej uroczystości są nadal przedmiotem dociekań. Najprawdopodobniej nie została ona wprowadzona jakimś formalnym dekretem władzy kościelnej, ale wyrosła z refleksji nad wydarzeniem tak szczegółowo przedstawionym na kartach Ewangelii. Uroczystość Zwiastowania zaczął najpierw wprowadzać Kościół Wschodni już od wieku V. Na Zachodzie przyjęło się to święto od czasów papieża św. Grzegorza Wielkiego (+ 604). Najstarszym świadectwem tego święta na Wschodzie jest homilia Abrahama z Efezu, wygłoszona najprawdopodobniej w Konstantynopolu między 530 a 550 r. Święto w Konstantynopolu potwierdzone jest w VI w., w Antiochii pod koniec VI w., w Jerozolimie w I połowie VII w.

Zwiastowanie – Andrea del Sarto

Na Zachodzie natomiast potwierdzenie znajdujemy w VII w. (Rzym i Hiszpania). W swoich początkach uroczystość ta miała wysoką rangę, gdyż była uważana za święto Pańskie. Akcentowano nie tyle moment zwiastowania, co wcielenia się Chrystusa Pana, czyli pierwszy akt Jego przyjścia na ziemię i rozpoczęcia dzieła naszego zbawienia. Tak jest i dotąd. Z czasem lud nadał temu świętu charakter maryjny, pierwszą osobą czyniąc Maryję jako "błogosławioną między niewiastami", wybraną w planach Boga na Matkę Zbawiciela rodzaju ludzkiego. *Liber Pontificalis* papieża św. Sergiusza I (687-701) poleca, aby w święto Zwiastowania, podobnie jak w święto Ofiarowania Pana Jezusa, Narodzenia i Zaśnięcia Maryi wychodziła procesja z litaniami z kościoła św. Hadriana do bazyliki Matki Bożej

Większej. O święcie Zwiastowania wspominają synody w Toledo (656) i w Trullo (692). We Francji na ten dzień była przeznaczona osobna, bardzo piękna procesja.

Wiadomo także, że już w IV wieku w Nazarecie powstała bazylika Zwiastowania. Wystawił ją bogacz żydowski, Józef z Tyberiady, który przeszedł na chrześcijaństwo. Wybudował on kościół na miejscu, gdzie według podania miał stać domek Świętej Rodziny. W roku 570 nawiedza tę bazylikę i opisuje pielgrzym, Antoni z Piacenzy. Przetrwała ona do wieku XI. Krzyżowcy na jej miejscu wystawili o wiele większą i bardziej okazałą. Ta z kolei przetrwała aż do roku 1955, kiedy to franciszkanie wystawili nową, obecnie istniejącą świątynię. W odległości ok. 200 metrów od niej znajduje się kościół św. Józefa. W wieku VI stał na tym miejscu kościół Matki Bożej Karmiącej. W pobliżu niego znajduje się także synagoga, zbudowana na miejscu tej, w której Chrystus często przebywał i nauczał. Pamiątką najpewniejszą z czasów Maryi jest jej studnia, jedyna zresztą w Nazarecie. Na tym miejscu stał kiedyś kościół poświęcony świętemu archaniołowi Gabrielowi.

Nie mamy także pewności, dlaczego na obchód tajemnicy Zwiastowania wybrano właśnie dzisiejszy dzień. Najczęściej podaje się wyjaśnienie wiążące 25 marca z dniem, w którym celebруем Narodzenie Pańskie - 25 grudnia, a zatem datami, które dzieli dokładnie 9 miesięcy. Współcześni badacze genezy święta Zwiastowania wykluczają jednak ten element. Chrześcijanie pierwszych wieków przywiązywali wielką wagę do ostatnich dni marca i początku kwietnia. Związane to było z datą 14 Nizan w Starym Testamencie - ze świętem Paschy. Prawdopodobnie dlatego właśnie w ostatnich dniach marca wspomniano moment Zwiastowania - początku Życia, które przez mękę, śmierć i z martwych powstanie odnowiło wszechświat.

Powszechnie posługujemy się dwiema modlitwami, które upamiętniają moment Zwiastowania. Są to "Zdrowaś Maryjo" i "Anioł Pański".

Zwiastowanie Alessandro Allori

Pozdrowienie Anielskie.

Modlitwa ta składa się z pozdrowienia archanioła, z radosnego okrzyku św. Elżbiety i z modlitwy Kościoła. Na słowach pozdrowienia Gabriela - "łaski pełna" - Kościół oparł wiarę w Niepokalane Poczęcie Maryi. Skoro bowiem Maryja była pełna łaski, to nie mogła jej

nigdy być pozbawiona. Słowa św. Elżbiety: "Błogosławionaś Ty między niewiastami i błogosławiony owoc żywota Twojego" zawierają część pozdrowienia anioła (Błogosławionaś Ty między niewiastami). W ten sposób św. Elżbieta jakby chciała podkreślić, że znana jest jej tajemnica Zwiastowania, że w imieniu wszystkich niewiast świata wina Maryi tak wielkiej godności. Do wieku XVI odmawiano w Kościele tylko słowa anioła i Elżbiety. Papież św. Pius V oficjalnie wprowadził resztę słów, które do dnia dzisiejszego odmawiamy. Modlitwę Pozdrowienia Anielskiego odmawiały miliony wiernych i wielu świętych wielokrotnie na dzień. Do jej rozpowszechnienia przyczyniło się również "nabożeństwo trzech Zdrowaś". Propagowało je wielu świętych, jak np. św. Leonard z Porto Maurizio (+ 1751), św. Alfons Liguori (+ 1787) i św. Jan Bosko (+ 1888). Jedni rozpowszechniali to nabożeństwo dla uproszenia sobie trzech cnót: wiary, nadziei i miłości; inni dla zachowania potrójnej czystości - niewinności, czystości, celibatu; inni wreszcie dla uproszenia sobie łaski dobrej śmierci i zbawienia duszy.

Do liturgii Pozdrowienie Anielskie zostało wprowadzone w formie antyfony do Mszy świętej w IV Niedzielę Adwentu w wieku XII. Najwięcej jednak do rozpowszechnienia Zdrowaś Maryjo przyczyniła się praktyka odmawiania różańca świętego, gdzie tę modlitwę powtarza się obecnie aż 200 razy.

Zwiastowanie – Melozzo da Fori

Anioł Pański.

Historia tej modlitwy sięga wieków średnich, kiedy to biciem dzwonów wyznaczano trzy pory dnia: rano, południe i wieczór. Z powodu braku zegarów był to zwyczaj bardzo praktyczny. Przez pobożne odmawianie tej modlitwy przypominamy sobie scenę Zwiastowania i to, co się w niej dokonało. Paweł VI w Adhortacji apostolskiej *Marialis cultus* tak zachęca do odmawiania tej modlitwy: "Gdy chodzi o modlitwę Anioł Pański, to chcemy jedynie powtórzyć naszą zachętę, prostą, lecz gorącą, aby zwyczajowe odmawianie tej modlitwy zostało zachowane. Mimo bowiem upływu wieków zachowuje ono swoją siłę i blask. Jest to modlitwa prosta, zaczerpnięta z Pisma świętego". Papież sam tę modlitwę codziennie odmawia, często spotykając się przy tej okazji z wiernymi gromadzącymi się na placu św. Piotra, którym po modlitwie udziela błogosławieństwa.

Zwiastowanie – El Greco

Scena Zwiastowania to jeden z ulubionych tematów malarstwa religijnego. Najdawniejszy wizerunek Maryi - z II w. - zachował się w katakumbach świętej Priscylli. Maryja siedzi na krześle, przed nią zaś stoi anioł w postaci młodzieńca, bez skrzydeł, za to w tunice i w paliuszu, który gestem ręki wyraża rozmowę. Podobne malowidło spotykamy z wieku III w katakumbach św. Piotra i Marcelina. Od wieku IV spotykamy Gabriela ze skrzydłami. Ma on w ręku laskę podrózną albo lilię. Na łuku tęczowym w bazylice Matki Bożej Większej w Rzymie wśród dziewięciu obrazów - barwnych mozaik - jest również scena Zwiastowania (z wieku IV). Maryja jest ubrana w bogate szaty i siedzi na tronie w świątyni jerozolimskiej w chwili, kiedy haftuje purpurową zasłonę dla świątyni. Na głowie ma królewski diadem. Nad Maryją unosi się Duch Święty w postaci gołębic. W pobliżu jest archanioł Gabriel.

Zwiastowanie – Fra Angelico

Podobne ujęcie Zwiastowania w mozaice spotykamy w Parenze (w. IV). W jednym z kościołów Rawenny spotykamy mozaikę z wieku VI, na której Maryja jest przedstawiona, jak siedzi przed swoim domem i w ręku trzyma wrzeciono. Anioł stoi przed Nią z berłem. Podobną mozaikę spotkamy w bazylice świętych Nereusza i Achillesa w Rzymie (w. IX). Na Ewangeliarzu cesarza Ottona I (w. X) i w Sakramentarzu św. Grzegorza (w. X) spotykamy pięknie namalowane barwne sceny Zwiastowania. Podobnie piękne sceny Zwiastowania spotykamy w wieku XII w Ewangeliarzu z Gegenbach, z Hardhausen, św. Hildegardy i w rzeźbie w katedrze w Chartres. Tam również widzimy tę scenę na witrażu. Z wieku XIII pochodzi wspaniała mozaika w bazylice Matki Bożej na Zatybrzu w Rzymie.

Zwiastowanie – Simone Martini

Scenę Zwiastowania unieśmiertelnili ponadto m.in.: Giotto, Szymon Marcin ze Sieny, Fra Angelico, Simone Martini, Taddeo Bartoli, Masaccio. Pierwsze wizerunki przedstawiają Maryję na tronie (do w. XII). Sztuka romańska (od w. XII) wprowadza ruch i usiłuje nawet oddać uczucia Maryi. Od wieku XIV Maryja otrzymuje często gałązkę oliwną. Anioł zaś trzyma prawie zawsze laskę podróżną, lilię, berło lub gałązkę oliwną. Maryja bywa przedstawiana w czasie modlitwy (klęcznik), z przedziwem, w domu lub koło domu, rzadko przy studni czy świątyni.

WYKORZYSTANO: ILG